

Recepcija javne skulpture Zvonimira Lončarića u Koprivnici: zapisi iz lokalnog tiska i razmišljanja građana o umjetnikovim intervencija- ma u gradskom prostoru

JELENA KAIĆ

Između 1979. i 1989. godine u Koprivnici su postavljene tri skulpture kipara Zvonimira Lončarića. Tijekom godina, neke od njih mijenjale su svoje pozicije, a zbog svojeg neobičnog izgleda i činjenice da su mobilne, često su plijenile pozornost građana, posebno onih najmlađih. Radi se o skulpturama „Pijetao“ pred upravnom zgradom Podravke (sedmerokatnica), „Pijetao i gazdarica“ ispred Podravkinog Muzeja prehrane i „Grupa“ ispred sportske dvorane Srednje škole Koprivnica. U stručnoj literaturi o Lončarićevom kiparskom opusu često se isticala interaktivnost i neposrednost njegovih djela. S obzirom na to, kao i na činjenicu da navedene skulpture javni prostor Koprivnice obogaćuju više od četiri desetljeća, ušle su u kolektivnu svijest građana: bilo kroz njihova sjećanja, bilo kroz lokalni tisak. Cilj ovog rada predstavljanje je recepcije ovih skulptura od njihova postavljanja do danas. Pritom će naglasak biti na podacima koji su o njima objavljeni u medijima, ali i na razmišljanjima stanovništva, prikupljenima u strukturiranom anonimnom internetskom upitniku.

Ključne riječi: Zvonimir Lončarić, Koprivnica, Podravka, javna skulptura, novine, pijetao

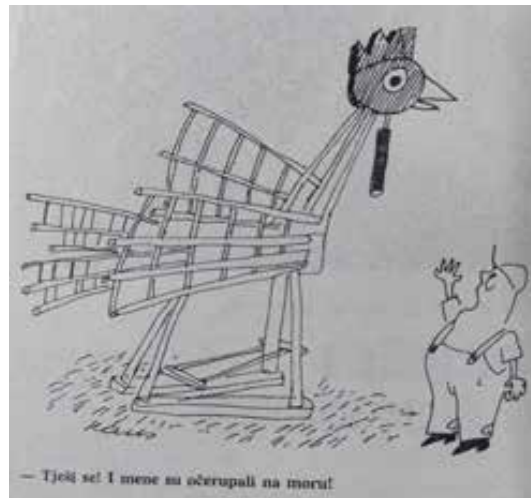
1. Uvod

Zvonimir Lončarić rođen je 1927. godine u Zagrebu. Nakon gimnazije upisao je studij arhitekture na kojem je studirao do osnivanja Akademije primijenjenih umjetnosti u Zagrebu gdje je 1955. godine diplomirao. Kao sve-

strani umjetnik radio je na različitim projektima: od oblikovanja kazališnih i scenografija animiranih filmova, preko njihova režiranja za Studio za crtani film Zagreb filma do suradnji s Filtotekom 16, Croatia filmom i Školskom knjigom u nastavnim element filmovima. Istodobno se počeo baviti kiparstvom izrađujući

stilizirane antropomorfne brončane skulpture.¹² Sedamdesetih godina 20. stoljeća dolazi do pomaka u Lončarićevu stilu pa mu figure postaju monumentalnih dimenzija i obojene jakim, otvorenim bojama. Isto tako, u oblikovanju skulptura, koristio se različitim pa i nekonvencionalnim materijalima poput keramike, drva, voska ili poliestera.¹³

Općenito, njegovo kiparstvo karakteriziraju pojednostavljeni i sažeti oblici, tipizacija likova, shematizirane geste, škrta obrada površine skulptura¹⁴ te forma koja, kako je opisao Zlatko Bourek, buja iznutra, kao da ima kvasac.¹⁵ Važan aspekt njegova opusa je interaktivnost skulpture s promatračem. Nazvavši ga „homo ludens“¹⁶, Marijan Špoljar je pisao kako su Lončarićeve skulpture uvijek u stanovitom dosluhu s ambijentom ili mogućim drugim likom te kako, bolje nego u galeriji, funkcioniraju u opušenom neredu atelijerskog prostora ili na čistini trga.¹⁷ Godine 2003. u katalogu izložbe održane u Koprivnici, Špoljar je detaljnije opisao ludičnost njegove monumentalne javne skulpture koja nas mami na dijalog, privlačenje, diranje, pa i na zafrkanciju sa svojim prekomjernim proporcijama. Na taj način čitatelju je dao do znanja da ta skulptura ne funkcionira samo kao strogi plastički objekt nego i igračka te da u interakciji s njom promatrač nije samo slučajni motritelj nego i zainteresirani ili „isprovocirani“ su-učesnik zbivanja.¹⁸ U katalogu izložbe „Umjetnost kao

Sl. 1. Ivan Haramija Hans, Karikatura s Pijetlom, list Podravka, 20. 8. 1980. (fotografija: Jelena Kaić).

igra“, Dorotea Jendrić piše kako su „Lončarićeve mobilne skulpture jedinstvene u našem kiparstvu“, kako je „u tom kretanju istodobno prisutan onaj ludički i zabavni element“ te da je on „majstor pokreta.“¹⁹ Radovan Ivančević istaknuo je dvije komponente, ključne za opis Lončarićeve skulpture: pokret i pokušaj dijaloga s prolaznicima i gledateljima. U istom radu, upozorio je čitatelja da lakoću u njegovu opusu ne treba shvatiti olako jer se radi o ozbiljnom slikarstvu i kiparstvu.²⁰

Zvonimir Lončarić autor je javne skulpture u brojnim hrvatskim gradovima, a za ovaj rad važna su njegova djela u Koprivnici. Mnogi se još prisjećaju skupine figura uklopljenih u sprave na dječjem igralištu u Podravkinom rekreacijskom centru. Ipak, građanima su najpoznatije tri javne skulpture velikih dimenzija. „Pijetao“ je postavljen pred novosagrađenu upravnu zgradu Podravke u okviru njenog umjetničkog opremanja 1979. godine.²¹ Skul-

12 LONČARIĆ, Zvonimir: Hrvatski biografski leksikon (1983 – 2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 30. 6. 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/loncaric-zvonimir>>.

13 IVANČEVIĆ, Radovan; JENDRIĆ, Dorotea: *Zvonimir Lončarić – Umjetnost kao igra*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice; Zagreb: Hrvatska udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (katalog izložbe), 2014., 8.

14 ŠPOLJAR, Marijan: *Zvonimir Lončarić*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1990., 37.

15 IVANČEVIĆ, Radovan; JENDRIĆ, Dorotea: Nav. dj., 5.

16 ŠPOLJAR, Marijan: *Zvonimir Lončarić*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1990., 30.

17 ŠPOLJAR, Marijan: Nav. dj., 34.

18 JALŠIĆ ERNEČIĆ, Draženka; ŠPOLJAR, Marijan: *Zvonimir Lončarić*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice (katalog

izložbe), 2003., 5–10.

19 IVANČEVIĆ, Radovan; JENDRIĆ, Dorotea: Nav. dj., 4.

20 IVANČEVIĆ, Radovan: *Zvonko Lončarić : Galerija grada Krapine 6. – 26. 9. 1997*. Krapina: Narodno sveučilište, Galerija grada Krapine (katalog izložbe), 1997.

21 *Podravka poslovna zgrada*. Koprivnica: SOUR Podravka, 1979.

ptura ima pokretni mehanizam pomoću kojeg zamahuje krilima i otvara kljun. Izrađena za veliku Podravkinu izložbu „Pijetao na Griču“ održanu u Zagrebu 1987. godine. Skulptura „Pijetao s gazdaricom“, drugo umjetnikovo ostvarenje u gradu, danas se nalazi ispred Podravkinog Muzeja prehrane u Starogradskoj ulici i specifična je po tome što se pomoću poluge u središtu okreće oko svoje osi. Posljednju javnu skulpturu Zvonimira Lončarića naručila je tadašnja Općina Koprivnica 1989. godine. Radi se o poliesterskoj „Grupi“ postavljenoj na betonskom postamentu ispred sportske dvorane Srednje škole Koprivnica izvornog naziva „Spomenik svakodnevnom životu – spomenik življenju“.²²

U nastavku će biti obrađeni novinski članci u kojima se spominje Zvonimir Lončarić i spomenute skulpture te rezultati strukturiranog anonimnog internetskog upitnika u kojem su stanovnici koprivničkog područja iznijeli svoje stavove o njima. Svrha istraživanja je predstavljanje recepcije i simbolike koju su ti radovi izazivali među svojim konzumentima, posjetiteljima i stanovnicima Koprivnice, od njihova postavljanja do danas. Novinski članci pritom otkrivaju zanimljive, ali i pomalo zaboravljene činjenice o građanima poznatim figurama. Stoga je cilj rada približiti im taj „nepoznati“ dio njihova postojanja. Valja spomenuti kako je Podravka, kao naručitelj dviju od tri skulptura koje će biti u fokusu, odabirom motiva odigrala ključnu ulogu u njihovoj simbolici i prepoznatljivosti. Naime, pijetao je centralni motiv pakiranja Podravkine kokoške juhe od njena plasmana na tržište 1958. godine.²³ S obzirom na svoj upečatljiv izgled, s karakterističnim šarenim perjem i crvenom krestom na glavi, bolji je odabir za pakiranje juha nego „obične“ kokoši. Dobro je to znao neutvrđeni autor koji ga je osmislio.²⁴ S obzirom na to da

je pijetao tad već bio sastavni dio podravskog identiteta, ponajprije kao stanovnik gotovo svakog seoskog imanja, a zatim i kao glavni motiv legende o Picokima ili u djelima naivnih umjetnika, na licitarima, tradicijskim drvenim igračkama te na ornamentici tradicijske arhitekture, ovaj odabir bio je logičan i odlično se uklapao u marketinšku politiku tvrtke koja je već imenom vezana uz kraj u kojem se nalazi. Jednako kao što je Podravka mudro odabrala motiv pijetla kao jednog od svojih prepoznatljivih znakova, tadašnja Općina Koprivnica iskoristila je zaigran umjetnikov opus i činjenicu da su njegove skulpture bile poznate građanima kada je odlučeno da će upravo njegove figure upotpunjavati prostor okružen dvjema školama, stambenim zgradama i sportskom dvoranom. Načini na koje su spomenute okolnosti utjecale na recepciju Lončarićevih skulptura među lokalnim stanovništvom također će biti analizirani.

2. (Lokalni) mediji o kiparu i njegovim djelima

Zvonimir Lončarić u Galeriji Koprivnica je održao dvije samostalne izložbe, 2003. i 2014. godine, što je bilo popraćeno u lokalnim medijima. Povodom prve od njih, Ivo Čičin-Mašansker u Podravskom listu izvještava da je na Zrinskom trgu ispred Galerije Koprivnica bilo izloženo sedam poliesterskih figura velikog formata, a još dvadesetak njih, s brončanim skulpturama manjih dimenzija, slikama i grafičkim listovima, u prostorima Galerije Koprivnica.²⁵ Novinari Glasa Podravine prenijeli su kako je, s obzirom na pokretljivost

22 I. P. *Spomenik svakodnevnom životu*. // Glas Podravine, XLIV, 24 (23. 6. 1989.), 3.

23 FELETAR, Dragutin: *Prilozi za povijest „Podravke“*. Koprivnica: SOUR „Podravka“ Koprivnica, 1980., 96.

24 U literaturi se navode različiti podaci. Prema IVUREK, Mijo: *Ivan Šimetić*. Zagreb: INA, Libar, 2007., 97. i informa-

cijama Nade Matijaško autor je Ivan Šimetić. Prema JALŠIĆ ERNEČIĆ, Draženka: *Podravka – industrijska baština*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice (katalog izložbe), 2018., 5 autor bi, osim Šimetića, mogao biti i jedan od braće Fleck koji su radili kao vanjski suradnici Ozehe – Agencije za ekonomsku propagandu i marketing s kojom je Podravka tada surađivala na dizajnu ambalaža za svoje proizvode.

25 ČIČIN-MAŠANSKER: Ivo: *Lončarićeve skulpture na trgu i u Galeriji*. // Podravski list, III, 78 (28. 4. 2003.), 7.

Sl. 2. Pijetao u Zagrebu pored Crkve sv. Katarine, Večernji list 10. 10. 1987. (fotografija: Arhiva Večernjeg lista).

pojedinih figura na Zrinskom trgu, izložba proglašena otvorenom nakon što je tadašnji gradonačelnik Zvonimir Mršić zavrteo jednu od njih. Do svojeg zatvaranja, izložba je pobudila veliko zanimanje javnosti, posebice mališana koji su radove izložene na trgu prihvatili kao vrstu zabave i opuštanja.²⁶ Druga izložba bila je otvorena u kolovozu 2014. godine što je u Glasu Podravine i Podravskom listu bilo popraćeno kratkim obavijesnim člancima.²⁷ Radovan Ivančević u tekstu uvrštenom u katalog ove izložbe, pisao je o kiparevim djelima u javnom prostoru Koprivnice hvaleći duhovnu

26 LUKAVSKI, M.: *Vesele slike i funkcionalne skulpture*. // Glas Podravine i Prigorja, LVIII, 17 (2. 5. 2003.), 15.

27 (gp) *Umjetnička poslastica: Umjetnost kao igra*. // Glas Podravine i Prigorja, LXIX, 31 (1. 8. 2014.), 20.; (mi) *Oduševila umjetnička igra Zvonimira Lončarića*. // Podravski list, XIV, 626 (4. 8. 2014.), 38–39.

klimu ovoga maloga kulturnoga žarišta koje stimulira suvremenu umjetnost i prihvaća smiona i nekonvencionalna ostvarenja.²⁸

Zvonimira Lončarića lokalni mediji spominjali su i u drugim prilikama. Primjerice, krajem 1990. godine u Glasu Podravine objavljena je obavijest o promociji monografije o Zvonimiru Lončariću autora Marijana Špoljara.²⁹ Početkom 1991. godine Vjekoslav Prvčić u istim je novinama objavio osvrt na spomenutu monografiju³⁰, a Marijan Špoljar 1998. godine svoja razmišljanja o kiparevoj izložbi koja je održana u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu.³¹ Obojica su se pritom dotakla Lončarićevih koprivničkih skulptura, a Špoljar je svoj osvrt zaključio kritikom nebrige građana za njih i umjetnika koji do tad ondje nije imao samostalnu izložbu.³² U studenom 2004. godine, nakon umjetnikove smrti, Ivo Čičin Mašansker u Podravskom listu³³ i Marijan Špoljar u Glasu Podravine³⁴ napisali su mu posvete. Autori su se tom prilikom prisjetili njegova djela i značaja za Koprivnicu. Špoljar je 2022. godine, povodom 95. obljetnice Lončarićeva rođenja u Glasu Podravine napisao članak u kojem, na tragu onog iz 1998. godine, spominje nebrigu građana o njegovoj vrijednoj ostavštini. Naime, dok skulptura koje su krasile dječje igralište Podravkinog rekreacijskog centra više nema, zbog tadašnje obnove sedmerokatnice drveni pijetao bio je sakriven iza skela. Smješten na periferiji grada i okružen drvećem, „Pijetao s gazdaricom“ pred Podravkinim Muzejom prehrane je jedva primjetljiv, a

28 IVANČEVIĆ, Radovan; Nav. dj.

29 *Promocija monografije*. // Glas Podravine, XLV, 49 (14. 12. 1990.), 12.

30 PRVČIĆ, Vjekoslav: *Zaigranost velikog dječaka*. // Glas Podravine, XLVI, 2 (18. 1. 1991.), 5.

31 ŠPOLJAR, Marijan: *Ozbiljna igra*. // Glas Podravine i Prigorja, LIII, 46 (20. 11. 1998.), 11.

32 ŠPOLJAR, Marijan; Nav. dj., 11.

33 ČIČIN-MAŠANSKER, Ivo: *Umro Zvonimir Lončarić autor Podravkinog pijevca*. // Podravski list IV, 155 (15. 11. 2004.), 3.

34 ŠPOLJAR, Marijan: *In memoriam Zvonimir Lončarić (13. 3. 1927. – 11. 11. 2004.)*. // Glas Podravine i Prigorja, LIX, 46 (19. 11. 2004.), 10.

Sl. 3. Koprivničke mažoretkinje pred Pijetlom 2023. godine (fotografija: Snježana Sremec).

„Grupa“ u školskom centru vapi za obnovom.³⁵ Bez obzira na kontekst, kada se u lokalnom tisku pisalo o Zvonimiru Lončariću, neizostavno su se spominjale njegove javne skulpture u Koprivnici i značaj za ovaj kraj: umjetnik i djelo u tim su tekstovima neodvojivi.

Osim kipara, Lončarićeve koprivničke skulpture u tisku su spominjane zasebno. Za ovaj rad korišteni su članci iz Glasa Podravine, Podravskog lista, Koprivničkog godišnjaka, Podravskog zbornika, Podravke i Večernjeg lista. Uz lokalni tisak, važan je „Ukipljeni vodič“ u kojem su, kroz edukativnu šetnju Koprivnicom, obuhvaćeni svi umjetnikovi gradski radovi te brošura „Podravka poslovna zgrada“, tiskana prilikom izgradnje i useljenja upravne zgrade Podravke 1979. godine u kojoj se spominje „Pijetao“ pred njom. Također, stručni rad Vjekoslava Prvčiča o velikim Podravkinim izložbama iz Podravskog zbornika sadržavao je vrijedne podatke o skulpturama pijetlova. Među lokalnim novinama valja izdvojiti Glas Podravine koji, i pod imenom Glas Podravine i Prigorja, kontinuirano izlazi od 1950. godine. Pritom su bili posebno važni članci u kojima je popraćena narudžba tadašnje Općine Koprivnica skulpture „Grupa“ od kipara 1989. godine. Manji broj podataka nalazi se u Podravskom

listu, koji izlazi od 2001. godine. Među njima valja izdvojiti vrijedne fotografije i novinske isječke kojima su najavljivane i popraćene kipareve izložbe u gradu kao i obnove njegovih javnih skulptura. Kako su dvije od tri skulpture vlasništvo Podravke, od iznimnog je značaja za njih bio istoimeni tvornički list koji je počeo izlaziti 1962. godine. Upravo ondje su pronađeni vrijedni podaci o okolnostima narudžbi ovih skulptura, ali i njihova zanimljiva „putovanja“ na izložbe i sajmove. Zbog činjenice da su Podravkine skulpture bile povremeno smještene izvan Koprivnice i da je to bilo popraćeno i u drugim, državnim medijima, kao izvor za ovaj rad poslužila je arhiva Večernjeg lista koji je počeo izlaziti 1959. godine. Tekstovi iz spomenutih glasila i publikacija bit će analizirani u nastavku rada pri čemu će se skulpture navesti kronološkim redoslijedom: od „Pijetla“ izrađene 1979. do „Grupe“ iz 1989. godine.

2.1. „Pijetao“ pred upravnom zgradom Podravke

U listopadu 1979. godine useljena je novoizgrađena upravna zgrada Podravke, zbog broja katova popularno nazvana sedmerokatnicom, što je bilo popraćeno brošurama „Podravka poslovna zgrada“. U okviru opisa umjetničkog opremanja nove zgrade spomenuta je skulptura „Pijetao“ Zvonimira Lončarića, naručena od kipara upravo za tu funkciju. Neimenovani autor teksta u brošuri njegovo rješenje, postavljeno na zelenoj površini ispred zgrade, karakterizira kao duhovito oplemenjivanje eksterijera. Isto tako, on smatra da je skulptura dokaz kako se ovu domaću životinju i zaštitni znak Podravke može interpretirati na različite načine te da je ona, izrađena od tesana drva s pokretnim dijelovima, sjajna likovna nadopuna i kontrast arhitektonskoj vertikali sedmerokatnice.³⁶ Dokaz je to promišljenosti naru-

35 ŠPOLJAR, Marijan: *Ovo nije Ribin svijet*. // Glas Podravine i Prigorja, LXXII, 10 (11. 3. 2022.), 8.

36 *Podravka poslovna zgrada*. Koprivnica: SOUR Podravka, 1979.

čitelja prilikom odabira motiva skulpture koja se i svojim upečatljivim smještajem uklapala u marketinšku politiku tvrtke tad već poznate po kokošjoj juhi na čijem se pakiranju nalazio pijetao. Osim u spomenutoj brošuri, o figuri se iste godine pisalo u tvorničkom glasilu gdje su objavljeni razgovori s nekolicinom djelatnika. Iznoseći svoje dojmove o novoj zgradi u koju su netom uselili i uglavnom pozitivnih dojmo-va, jedna radnica kritizirala je činjenicu što se usporedno sa završetkom zgrade, nije završavalo i uređenje njena okoliša.³⁷ Njeno je mišljenje važno jer je na tragu stava Marijana Špoljara koji je već u idućem broju pisao o likovnom opremanju arhitekture sa Zlatkom Kauzla-rićem Atačom kao idejnim autorom. Naime, Atač i njegov tim, u kojem je bio i Zvonimir Lončarić, u rad su bili uključeni kada je projekt arhitekta Nenada Korice već bio gotov.³⁸ Stoga je smještaj inače kvalitetnih umjetnina bio kritiziran.³⁹ Unatoč tome, grupa etabliranih umjetnika donekle je uspjela u provedbi pa je Lončarićev projekt u eksterijeru pohvaljen.⁴⁰ Godine 1999. prilikom obilježavanja dvadesete godišnjice projektiranja sedmerokatnice, o svojem viđenju problema Hrvoju Šlabeku za list Podravka progovorio je Zlatko Kauzla-rić Atač. Opisujući kako je te 1979. godine sa svojim timom došao pred već projektiranu

zgradu, istaknuo je kako mu u takvoj situaciji nije preostalo ništa osim od arhitekta saku-piti podatke koji su mu kasnije pomogli pri uređivanju njenih pojedinih dijelova. Naglasio je i kako ideja nije bila da umjetnine postanu samo pukim ukrasom prostora, već i njegovim integralnim dijelom.⁴¹

Unatoč negativnim reakcijama pojedina-ca kojih se u Glasu Podravine 2010. godine prisjetio Vjekoslav Prvčić i koji su ju smatrali provokativnom, čini se da je za ono vrijeme inovativna skulptura ipak bila prihvaćena i ubrzo postala simbolom Podravke i Koprivni-ce.⁴² Dokaz tomu su dva duhovita tuša Podrav-kinog karikaturista Ivana Haramije Hansa objavljena u kolovozu 1980.⁴³ i u lipnju 1984. godine.⁴⁴ Karikatura iz 1980. godine dio je niza nazvanog „Ljetni tuš – komentar našeg kari-katuriste“. Opisujući visoke cijene na Jadranu, Hans je prikazao Podravkinog radnika koji se jada drvenom pijetlu kako su i njega „očeru-pali“ na moru (Slika 1).⁴⁵ U žaru nogometnog Europskog prvenstva održanog u lipnju 1984. godine u Francuskoj, nastala je druga karikatu-ra. Suprotstavljajući Lončarićevog pijetla fran-cuskom, dvije životinje spremne su za dvoboj.⁴⁶ Nažalost, Hansovo duhovito pero nije donijelo sreću jugoslavenskoj momčadi koja je, dan pri-je objave karikature u listu Podravka, izgubila utakmicu protiv Francuske i ispala s prestiž-nog natjecanja.⁴⁷ Nadalje, kao dio novogodiš-nje čestitke, na naslovnoj stranici posljednjeg, blagdanskog broja Podravke iz 1981. godine našao se „Pijetao“ u snijegu.⁴⁸ Do 1983. godine

37 *Lijepo, funkcionalno, moderno.* // Podravka XVII, 509 (3. 10. 1979.), 7.

38 ŠPOLJAR, Marijan: *Duh Podravke ili dah umjetnosti.* // Podravka XVII, 510 (10. 10. 1979.), 7.

39 Takva praksa bila je u suprotnosti s trendovima koji su se zalagali za sintezu likovnih umjetnosti prema kojoj se, usporedno s prostorom, osmišljava njegovo opremanje likov-nim djelima. Primjeri izvedbe tog principa su Zgrada druš-tveno-političkih organizacija – „Kockica“ u Zagrebu i Hotel „Ambasador“ u Opatiji o čemu je pisala Patricia Počanić u: POČANIĆ, Patricia: *Između ideje i realizacije: prilog poznavanju umjetničkih djela u interijeru Zgrade društveno-političkih orga-nizacija — Kockice* // Život umjetnosti : časopis o modernoj i suvremenoj umjetnosti i arhitekturi, Vol. 110 No. 1, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2022. 106–129.; POČANIĆ, Patricia: *Luksuz na jugoslavenski način – Hotel Ambasador u Opa-tiji* // Radovi Instituta za povijest umjetnosti No. 46, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2022. 207–226.

40 ŠPOLJAR, Marijan: Nav. dj., 7.

41 ŠLABEK, Hrvoje: *Podravkina ljepotica u najboljim godina-ma.* // Podravka XXXVIII, 1490 (4. 11. 1999.), 4.

42 PRVČIĆ, Vjekoslav *Sedmerokatnica, simbol snage i uspjeha Podravke.* // Glas Podravine LXV, 39 (15. 10. 2010.), 16.

43 HARAMIJA, Ivan: *Ljetni tuš – komentar našeg karikaturi-ste.* // Podravka XIX, 552 (20. 8. 1980.), 8.

44 HARAMIJA, Ivan: *Karikatura.* // Podravka XXIII, 743 (20. 6. 1984.), 10.

45 HARAMIJA, Ivan: Nav. dj., 8.

46 HARAMIJA, Ivan: Nav. dj., 10.

47 https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA_Euro_1984, pri-stupljeno: 18. 5. 2025.

48 Podravka XX, 621 (28. 12. 1981.), 1.

Sl. 4. Pijetao s gazdaricom, ukrcavanje na kamion nakon izložbe Pijetao na Griču, Večernji list, 7. 1. 1988. (fotografija: Antonio Bat, Arhiva Večernjeg lista).

skulptura je već bila omiljeno mjesto fotografiranja posjetitelja pred Podravkom pa su planinari iz Beograda i Zagreba, nakon razgledavanja tvornice, svoje uspomene zabilježili upravo ondje.⁴⁹

Godine 1987. Podravka je u Umjetničkom prostoru u Zagrebu otvorila prvu od svoje dvije velike izložbe na temu pijetla. S obzirom na to da je Zvonimir Lončarić tom prigodom izradio svoju drugu javnu skulpturu koja se danas nalazi u Koprivnici, „Pijetao s gazdaricom“, o njoj će biti više riječi u nastavku.⁵⁰ Ipak, potrebno je spomenuti kako je jedan od izložaka bio i „Pijetao“. Smještenog uz gornjogradsku crkvu svete Katarine, u Zagrebu su ga zabilježile kamere Večernjakovih reportera Livija Andrijića i Stanka Szaba u trenutku dječje igre (Slika 2).⁵¹ Sjetivši se izložbe, Vjekoslav Prvčić u osvrtu monografije o Lončariću u siječnju 1991. godine u Glasu Podravine spominje privremeni zagrebački smještaj pijetla. Naime, ta šarena, nezgrapna životinja nalik velikoj igrački seoskih majstora za koju su dijelovi sakupljeni u

brojnim lokalnim šupama, bio je uspjela i duhovita provokacija. Inače suzdržani Podravci, mjesecima nakon njena postavljanja pred sedmerokatnicu, šalili su se na račun svojeg novog identiteta te otkrili djecu u sebi dobivši napokon priliku igrati se s tako velikom igračkom. Koliko im je „Pijetao“ značio svjedoči činjenica da su se brojni Koprivničanci, za vrijeme trajanja izložbe u Zagrebu, zabrinuto pitali gdje je i hoće li se vratiti. Očito je ovaj originalan simbol Podravke i Koprivnice za svojeg kratkog izbjivanja građanima brzo počeo nedostajati.⁵²

Prvčić je u Podravskom zborniku 2013. godine zaključio kako Lončarićeva skulptura, smještena pred upravnom zgradom Podravke, čini njenu vizuru poznatom najširoj javnosti.⁵³ Stoga ne čudi da se u novinskim člancima vezanima uz Podravku i njeno poslovanje, često pojavljuje fotografija sedmerokatnice s „Pijetlom“ u prvom planu. Opisan prizor, primjerice, prati članak u Podravskom listu iz 2002. godine o akviziciji tvrtke Ital-Ice iz Poreča.⁵⁴ Nadalje, brojni Podravkinci i koprivnički posjetitelji svoje su uspomene, baš kao i planinari 1983. godine, ovjekovječili upravo pred ovom skulpturom. Neki od tih posjeta zabilježeni su u listu Podravka i Koprivničkom godišnjaku: 1992. godine mladi vojnici, koji su bili na službenju vojnog roka u Koprivnici, posjetili su centar grada i Podravku⁵⁵, a osim njih, poznatu koprivničku tvornicu 1997. godine posjetila su djeca iz SOS-sela Ladimirevci⁵⁶ te 1999. godine domaći mališani iz dječjeg vrtića Sveti Josip i Osnovne škole Antun Nemčić Gostovinski.⁵⁷ Pred Podravkinim Pijetlom fotografirale su se

52 PRVČIĆ, Vjekoslav: Nav. dj., 5.

53 PRVČIĆ, Vjekoslav: *Podravkine mega izložbe na temu pijetla*. // Podravski zbornik 39/2013. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2013., 255.

54 *Podravka će kukuriknuti i u Poreču*. // Podravski list, II, 13 (7. 1. 2002.), 2.

55 *Za lijepo sjećanje na vojničke dane*. // Podravka XXXI, 1149, (13. 8. 1992.), 1.

56 B. M.: *Mališani i njihove SOS-mame upoznali Podravku*. // Podravka XXXVI, 1375 (10. 4. 1997.), 5.

57 WOLF, Nikola: *Šeširići i kifle za male goste*. // Podravka XXXVIII, 1487 (14. 10. 1999.), 8.

49 *Planinari iz Beograda i Zagreba razgledali Podravku*. // Podravka XXII, 689 (18. 5. 1983.),

6.

50 *Poliesterni pijetao seli u Podravinu*. // Podravka XXVII, 922 (7. 1. 1988.), 7.

51 FILIĆ, A.: *Priča o pijetlu*. // Večernji list, XXXI, 8683 (10. 10. 1987.), 14.

Sl. 5. Pijetao s gazdaricom u Beogradu 1989. godine (fotografija: Katalog izložbe „Petao na trgu“).

i koprivničke mažoretkinje 2023. godine nakon povratka sa svjetskog prvenstva gdje su osvojile sedmo mjesto (Slika 3).⁵⁸ Nakon 1980., skulptura se ponovno pojavila na naslovnici božićnog i novogodišnjeg broja lista Podravke 1998. godine.⁵⁹ Napokon, upravo s Pijetlom u čestitki, Podravka je u studenome 2007., 2008. i 2009. godine u Glasu Podravine, Podravskom listu i Koprivničkom godišnjaku čestitala građanima Dan grada Koprivnice.⁶⁰ Posebno simpatičan bio je kolaž jednog učenika iz Područne škole Vinica s pijetlom koji je izašao u rubrici „Dječja stranica“ Podravskog lista 2005. godine.⁶¹

Od svojeg postavljanja pred novu zgradu uprave Podravke, Lončarićeva skulptura bila je u nekoliko navrata obnavljana, a 2015. zamijenjena. Prvi spomen njene obnove objavljen je u prosincu 1997. godine u listu Podravka gdje je bilo obrazloženo zašto „Pijetao“ nije na uobičajenoj lokaciji. Naime, tad je bilo odlučeno

58 Osvojile izvrsno sedmo mjesto u konkurenciji timova iz cijelog svijeta // Koprivnički godišnjak XX, 20 (11. 2023.), 6.

59 Podravka XXXVII, 1451 (17. 12. 1998.), 1.

60 Spomenuta čestitka za Dan grada pojavljivala se u: Koprivnički godišnjak IV, 4., (11. 2007.), 5.;

Koprivnički godišnjak V, 5 (11. 2008.), 6.; Podravski list VII, 298 (29. 10. 2007.), 6.;

Podravski list IX, 395 (2. 11. 2009.), 61.; Glas Podravine LXII, 43 (2. 11. 2007.), 4.; Glas Podravine LXIII, 43 (31. 10. 2008.), 4.

61 Podravski list V, 178 (9. 5. 2005.), 46.

da se dotrajaloj skulpturi „obnovi perje“ što su učinili djelatnici Podravkine ličilačke radionice i poslije ju vratili pred sedmerokatnicu.⁶² Drugi spomeni obnova, koje su uglavnom uključivale bojenje i čišćenje drvenih dijelova, su iz 2000. i 2003. godine, a nalaze se u listu Podravka.⁶³ Godine 2007. spomenuta je i posljednja takva obnova u Podravskom listu.⁶⁴ Dorotea Jendrić u radu objavljenom u Podravskom zborniku 2015. godine, opisuje potpunu restauraciju kada je stolar Stjepan Ištvan u svojoj radionici u Gornjoj Šumi nedaleko Molva izradio posve novu skulpturu.⁶⁵ U Glasu Podravine nadodano je da su u dvomjesečnim radovima bile korištene različite vrste drveta poput hrasta, akacije, kestena i ariša.⁶⁶ Također, novi pijetao izrađen je prema izvornim nacrtima. Kao i njegov prethodnik, i ova je životinja imala pokretni mehanizam koji su, prilikom njena svečanog otkrivanja u lipnju, prva isprobala djeca iz obližnjeg vrtića s tadašnjim ministrom kulture Berislavom Šipušom i predsjednikom Uprave Podravke Zvonimirom Mršićem.⁶⁷ Restauracija je u srpnju 2015. spomenuta u listu Podravka. U članku je pritom bilo istaknuto Lončarićevo umijeće spajanja pijetla, simbola seoskog dvorišta, najavljiivača zore i svojevrzne maskote Podravke, s tradicionalnom upotrebom drva u svakodnevnom životu Podravine.⁶⁸ Time je bilo potvrđeno kako je promišljena marketinška strategija, kojom je pijetlu pridodana osobina zaštitnog znaka Podravke, uspješna do danas.

62 S. P.: *Pevec s novim perjem*. // Podravka XXXVI, 1404 (4. 12. 1997.), 4.

63 *Uređenje okoliša*. // Podravka XXXIX, 1532 (26. 10. 2000.), 8.; *Podravkin pijetao dobio novo perje* // Podravka XLII, 1676 (17. 10. 2003.), 8.

64 *Novo pijetlovo ruho*. // Podravski list VII, 273 (23. 4. 2007.), 6.

65 JENDRIĆ, Dorotea: *Lončarićev i Podravkin „pijetao“ ponovo maše krilima*. // Podravski zbornik 41/2015. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2015., 187.

66 (gp) *Podravkin pijetao opet zakukurikao kod sedmerokatnice*. // Glas Podravine i Prigorja, LXX, 22 (29. 5. 2014.), 80.

67 JENDRIĆ, Dorotea: *Nav. dj.*, 188.

68 *Podravka ima veliku kulturnu baštinu*. // Podravka 53, 2019 (17. 7. 2015.), 5.

2.2. „Pijetao s gazdaricom“ pred Podravkinim Muzejom prehrane

Skulptura „Pijetao s gazdaricom“ od kipara je Zvonimira Lončarića naručena za Podravkinu izložbu „Pijetao na Griču“.⁶⁹ Ugovor o održavanju izložbe potpisan je u lipnju 1987. godine, a o rezultatima dogovora između Muzejskog prostora i SOUR-a Podravka javnost je bila obaviještena na konferenciji za novinare. Tada je objašnjeno da će pijetao biti u središtu izložbe, kojom se obilježavala četrdeseta obljetnica rada Podravke. Naime, ova se životinja pojavljuje u različitim, simboličkim značenjima u kulturama i običajima brojnih naroda diljem svijeta. Pijetao je istodobno božansko biće koje štiti od uroka i demona, moćni ljubavnik i najvjestitelj smrti, a u legendi o Picokima spašava grad Đurđevac od osmanlijskog osvajanja. Također, jedan od najpoznatijih Podravkinih proizvoda vezanih uz pijetla, kokošja juha, daje se bolesnicima ne bi li ih se izliječilo. Stoga će na izložbi motiv ove životinje biti prikazan na različite načine i u različitim medijima: od skulpture i slikarstva, do karikature i suvremenog dizajna.⁷⁰ Organiziravši manifestaciju kakva dotad nije bila ostvarena na ovom području, Podravkinci stručnjaci produbili su marketinšku kampanju tvornice s ovom životinjom u središtu i dostojno obilježili četrdeset godina njena poslovanja. Naime, izložbu otvorenu u subotu, 3. listopada 1987. godine⁷¹ usporedno s postavom u zatvorenom prostoru, na otvorenom pratio je niz događanja, poput Picokijade koja je tom prilikom bila održana u Zagrebu.⁷² Uz Koprivničancima dobro poznatog „Pijetla“, Lončarić je na njoj bio zastupljen s posve novom skulpturom, „Pijetao s gazdaricom“, koja je postala jedan od njenih zaštitnih znakova. Vjekoslav Prvčić u svojem radu objavljenom u

69 *Poliesterni pijetao seli u Podravinu.* // *Podravka* XXVII, 922 (7. 1. 1988.), 7.

70 *Pijetao na Griču.* // *Podravka* XXVI, 896 (25. 6. 1987.), 5.

71 *Pijetao na Griču.* // *Podravka*, XXVI, 910 (1. 10. 1987.), 1.

72 O zagrebačkoj Picokijadi pisalo se u: *Picokijada u Zagrebu.* // *Podravka* XXVI, 913 (22. 10. 1987.), 1.; *Pijetao ispaljen i na Griču.* // *Podravka* XXVI, 914 (29. 10. 1987.), 1.

Sl. 6. Obnova Pijetla s gazdaricom 2014. godine (fotografija: Nada Matijaško).

Podravskom zborniku 2013. godine opisao je prijevoz ove velike skulpture iz kipareva atelijera u Novigradu Podravskom do Zagreba što je izazvalo veliku pažnju medija i javnosti. Zbog svojih dimenzija, skulptura je bila transportirana u pratnji policije na velikoj labudici, a ulaskom u Zagreb zapinjala je za tramvajske žice zbog čega je došlo do djelomičnog prekida prometovanja. Unatoč tome, uspješno je postavljena na glavni zagrebački trg uz odobravanje građana. Pozicioniranjem u samom središtu Zagreba postignut je sjajan marketinški efekt. Naime, skulptura je služila kao poziv posjetiteljima da prošeću do nedalekog Gornjeg grada i razgledaju izložbu.⁷³ Zagrepčani su brzo prihvatili novu instalaciju u poznatom im prostoru o čemu svjedoče brojne anegdote opisane u tisku za vrijeme pijetlova boravka. U zanimljivom članku koji potpisuje stanoviti Jovan Horvat u listu *Podravka* opisao je dječja posla koja su se svakodnevno odvijala oko skulptu-

73 PRVČIĆ, Vjekoslav: Nav. dj., 254.

re. S obzirom na pokretni mehanizam, Horvat spominje da se oko životinje uvijek stvarala gužva jer su ga mališani htjeli zajahati kao konja. Ipak, on im se nije dao: opirao se i okretao. „Pijetao s gazdaricom“ svojim je izgledom također poticao dječju maštu. Jedan ga je dječak zamijenio za dinosaura, ali ga je ispravila prijateljica rekavši mu kako pijetlovi nisu dinosauri. Raspravljalo se i o njegovoj veličini: pijetlovi iz Slavonije veliki su poput ovog, a mogu i snijeti tolika jaja da se od jednoga može ispeći torta. Maleni posjetitelji iz Švicarske također su bili oduševljeni dimenzijama podravskih pijetlova i skromno priznali da u njihovoj zemlji tako velikih životinja ipak nema. Osim po veličini, pijetlovi iz Podravine važni su jer su spasili grad Đurđevac od Osmanlija i hrabri jer se ne boje niti lisice. Oni su posebni i najskuplji jer njihove koke ne nesu jaja, već Vegetu.⁷⁴ Sjajan je to tekst u kojem je sadržana bit zagrebačke izložbe koja je na originalan način promovirala tvrtku u gradu. Zabavnu anegdodu donosi Vjekoslav Prvčić u spomenutom radu u kojem se prisjetio domišljato organizirane grupice malenih Roma koji su roditeljima i djeci naplaćivali vrtnju na pijetlovoj „kandži“.⁷⁵

Iako je u Zagrebu bila privremeno, neobična Lončarićeva skulptura uvukla se pod kožu građanima koji su se teška srca oprostili od nje nakon završetka izložbe. Početkom 1988. godine, list Podravka izvijestio je da, nakon što je četiri mjeseca bio na Trgu Republike (danas Trgu bana Jelačića), poliesterski pijetao seli u Podravinu usprkos volji Zagrepčana koji su se u Vjesnikovoj rubrici „Pisma čitalaca“ javljali redakciji sa željama da pijetao ostane u gradu. Naime, skulptura je prije nego što joj je određena trajna lokacija u Koprivnici, odvezena u majstorsku radnju u Novigrad Podravski na popravak jer se zbog učestalog korištenja pokretni mehanizam pokvario.⁷⁶ Osim u Vjesniku, vijest o povratku Podravkinog pijetla u Ko-

privnicu objavili su i brojni drugi mediji, poput Večernjeg lista. U članku od 7. siječnja nalazi se fotografija Antonija Bata koja prikazuje ukrucavanje „Pijetla s gazdaricom“ na kamion prilikom odlaska iz Zagreba (Slika 4). Jednako kao dolazak, spomenuto je da je i odlazak skulpture bio atrakcija koja je najviše ražalostila zagrebačke mališane.⁷⁷ Deset dana kasnije napisano je kako je šareni pijetao s „babom“ na leđima davao živost tom inače statičnom gradskom trgu, posebice na radost djece koja su se po njemu danonoćno verala i pretvarala ga u „ringišpil“. Tek nakon premještaja bilo je vidljivo koliko tom prostoru nedostaje skulptura koja je, iako postavljena iznenada i s privremenom dozvolom, postala simbolom Trga Republike i Zagreba.⁷⁸ Naime, ondje tad nije bilo nikakve skulpture te je, do povratka konjaničke figure bana Jelačića devedesetih, služio za parking. Uoči Praznika rada 1988. godine „Pijetao s gazdaricom“ dobio je svoje mjesto u Koprivnici ispred robne kuće „Izvor“ što je posebno razveselilo najmlađe građane.⁷⁹

Prije smještaja u Koprivnici, u travnju 1988. godine, za vrijeme trajanja Proljetnog zagrebačkog velesajma, Pijetao s gazdaricom nalazio se ispred tamošnjeg Podravkinog paviljona.⁸⁰ Njegove avanture time su tek počele: na manifestaciji „Jesen u Varaždinu“ održanoj u listopadu, skulptura je bila u centru baroknog grada⁸¹, a u prosincu iste godine drugi put je otputovala u Zagreb.⁸² Nakon otvorenja „Pijetla na Griču“ u listopadu 1987. godine, počelo se pričati o postavljanju slične izložbe u Sava centru u Beogradu što je bilo realizirano

74 HORVAT, Jovan: *Pokisli pijetao na Trgu*. // Podravka XXVI, 914 (29. 10. 1987.), 6.

75 PRVČIĆ, Vjekoslav: Nav. dj., 255.

76 *Poliesterni pijetao seli u Podravinu*. // Podravka XXVII, 922 (7. 1. 1988.), 7.

77 Ao. E.: *Odlazi pijetao*. // Večernji list, XXXII, 8766 (7. 1. 1988.), 1.

78 M. M.: *Pijetao u loncu*. // Večernji list, XXXII, 8776 (17. 1. 1988.), 8.

79 PAVKOVIĆ, Mladen: *Lončarićev Pijetao pred robnom kućom*. // Podravka XXVII, 939 (6. 5. 1988.), 9.

80 PAVKOVIĆ, Mladen: *Suvremena prezentacija juha*. // Podravka XXVII, 938 (28. 4. 1988.), 5.

81 PAVKOVIĆ, Mladen: *Pijevac gostuje u Varaždinu*. // Podravka XXVII, 963 (20. 10. 1988.), 3.

82 J. Š.: *U redu za pijetla*. // Večernji list, XXXII, 9091 (5. 12. 1988.), 8.

Sl. 7. Nagrađeni koprivnički učitelji pred Grupom 2022. godine (fotografija: Marko Horvat).

u studenom 1989. godine.⁸³ Velika poliesterska igračka tjedan dana uoči otvorenja izložbe bila je dopremljena u Beograd na trg pred Dom sindikata (Slika 5). „Pijetao s gazdaricom“ izazvao je veliko zanimanje javnosti i u Beogradu, a oduševljeni mališani dali su mu nadimak „Pijevac-ban“.⁸⁴ Bio je to sjajan način najave nadolazeće izložbe „Petao na trgu“ koja je bila otvorena 9. studenog o čemu se pisalo u listu Podravka, Glasu Podravine i Večernjem listu.⁸⁵ Izložba je bila otvorena do 28. studenog⁸⁶, nakon čega je „Pijetao s gazdaricom“ treći put „odletio“ u Zagreb na tradicionalni Novogodišnji sajam koji se održavao u prosincu na Velesajmu, u Podravkinjoj pivnici devetog paviljona.⁸⁷ Blagdansko putovanje u Zagreb 1987.

godine posljednje je zabilježeno u medijima. Nakon konačnog povratka u Koprivnicu, „Pijetao s gazdaricom“ neko je vrijeme proveo u depou Podravkinog Muzeja prehrane te je sredinom devedesetih godina preseljen na današnju lokaciju, pred njim.⁸⁸ Dotrajalost skulpture koja je u prošlosti često mijenjala svoje pozicije i koja se tada već nalazila pred muzejom, spomenuta je u svibnju 1999. godine u listu Podravka.⁸⁹ U svoj rad iz Podravskog zbornika, Nada Matijaško priložila je fotografiju koju je snimila 2005. godine.⁹⁰ Na njoj je prikazana obnova Lončarićeve skulpture, a, prema njenim ostalim ustupljenim fotografijama, pijetao je obnavljan je i 2014. godine (Slika 6).⁹¹ Zaštit-

83 Podravka, XXVI, 913 (22. 10. 1987.), 7.

84 Prvorazredni umjetnički doživljaj. // Podravka XXVIII, 1014 (16. 11. 1989.), 6.

85 Otvorenje multimedijalne izložbe „Petao na trgu“. // Podravka XXVIII, 1f013 (9. 11. 1989.), 6.; KOVAČEVIĆ, S.: *Pijetlov zov: od srca srcu!* // Glas Podravine, XLIV, 45 (17. 11. 1989.), 5.; Do. J.: *Pijetao na trgu.* // Večernji list, XXXIII, 9423 (10. 11. 1989.), 11.

86 Do. J.: Nav. dj., 11.

87 *Veselo i živo uz jeftino pivo.* // Podravka XXVIII, 1019 (28.

12. 1989.), 8.

88 Informaciju o smještaju u depou i kasnijem postavljanju skulpture ispred Podravkinog Muzeja prehrane ustupila je Nada Matijaško.

89 PAVKOVIĆ, Mladen: *Pijetao koji je svoje otkurikao.* // Podravka XXXVIII, 1469 (6. 5. 1999.), 8.

90 MATIJAŠKO, Nada: *25 godina Podravkinog Muzeja prehrane.* // Podravski zbornik 33/2007. (ur. Dražen Ernečić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2015., 243.

91 Fotografije s naznačenim datumima Nada Matijaško poslala je mailom 20. 5. 2025.

ni radovi uključivali su popravak pokretnog mehanizma i bojenje skulpture zahvaljujući kojemu je, iako neizvedenom prema izvornom koloritu, skulptura i danas očuvana.⁹²

2.3. „Grupa“ ispred sportske dvorane Srednje škole Koprivnica

U lipnju 1989. godine Glas Podravine izvijestio je čitatelje o javnom natječaju tadašnje Republičke savezne interesne zajednice za kulturu Socijalističke Republike Hrvatske za financiranje likovnih djela namijenjenih javnim prostorima. Želeći obogatiti prostor malog parka omeđenog dvjema školama, sportskom dvoranom i stambenim zgradama, na natječaj se javila Općina Koprivnica. Nakon što je Koprivnički prijedlog pozitivno ocijenjen i odobreno financiranje javne skulpture, Općina je raspisala natječaj na koji se, s vlastitim idejnim rješenjima parkića u školskom centru, javilo sedamdesetak umjetnika. U konačnici je najbolje ocijenjena bila skulptura kipara Zvonimira Lončarića, već dobro poznatog koprivničkoj javnosti. Kiparevu ideju za intervencijom u njihov kvart na svojoj su sjednici prihvatili predstavnici Savjeta Skupštine i Predsjedništva Mjesnog komiteta Socijalističkog saveza radnog naroda Tarašćice. Skulpturu vrijednu tadašnjih 7.5 milijardi dinara koju je kipar nazvao „Spomenik svakodnevnom životu – spomenik življenju“, financirala je Republička savezna interesna zajednica za kulturu SRH, a njen postament plaćen je 1.5 milijardu dinara. U istom novinskom članku pisalo se i o umjetnikovu odmaku od uobičajene teme kojom se dosad predstavljao građanima. Opredijelivši se za slobodniju formu s osam dječjih i jednom figurom odrasle osobe sa štapom na postamentu, skulptura se sjajno i tematski uklopila u prostor. Smješten u parkiću uz škole, sportsku dvoranu i stambene zgrade, na putu iz središta Koprivnice prema autobusnom i željezničkom kolodvoru rad se nalazi na frekventnoj lokaciji

koja je vapila za javnom skulpturom.⁹³

U studenom 1989. godine, u Glasu Podravine pisalo se o uređenju pristupa „Spomeniku svakodnevnom životu“ oko kojeg je, nadovezujući se na postojeću asfaltnu, trebalo urediti polukružnu pješačku stazu.⁹⁴ Da su građani, a posebno djeca, sjajno prihvatili Lončarićevu intervenciju u prostoru, napisao je u travnju 1990. godine Mladen Pavković. Navodeći kako se mališani na njoj igraju od jutra do večernjih sati zaključio je da je Lončarić, kao malo koji umjetnik, uspio svoja djela staviti u funkciju.⁹⁵ Iste godine u monografiji „Zvonimir Lončarić“, Marijan Špoljar u kataloškom popisu umjetnikovih ostvarenja skulpturu je nazvao „Grupa“.⁹⁶ Osim pod tim imenom, u lokalnim medijima i među Koprivničancima najpoznatija je pod nazivom „Kipići“ kako je imenovana u Glasu Podravine u lipnju 2005. godine. Stanje „Grupe“ tada je bilo zapušteno, a nekad bogati kolorit izbljedio. Zbog toga je prijetila opasnost da, svojim smještajem na frekventnoj gradskoj lokaciji uz sportsku dvoranu u kojoj utakmice igraju svjetski poznati sportaši u pratnji navijača i gostiju, skulptura naruši ljepotu ovog dijela grada.⁹⁷ Članovi Mjesnog odbora Tarašćice predložili su da se skulpturu preboji i oživi što je tog ljeta bilo i učinjeno. U rujnu 2005. godine obnovljena skulptura postala je središtem vandalizma koji su, kako se navodi u Glasu Podravine, privučeni promjenom u prostoru, počinili besposleni građani, paleći i bacajući papiriće po skulpturi i drveću.⁹⁸

Početakom 2021. godine, u središtu „Ukipljenog vodiča“ autorica Maše Zamljačanec, Eme

92 Podatak o koloritu ustupio je Vjekoslav Prvčić 3. 7. 2025.

93 I. P.: *Spomenik svakodnevnom životu*. // Glas Podravine, XLIV, 24 (23. 6. 1989.), 3.

94 *Spomenik svakodnevnom životu*. // Glas Podravine, XLIV, 44 (10. 11. 1989.), 1.

95 PAVKOVIĆ, Mladen: *Nadahnuta skulptura*. // Glas Podravine, XLV, 15 (20. 4. 1990.), 3.

96 ŠPOLJAR, Marijan: *Zvonimir Lončarić*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1990., 129.

97 D. B.: *Nijema „apšisala“ straža*. // Glas Podravine i Prigorja, LX, 21 (3. 6. 2005.), 32.

98 D. B.: *Ovo baš i nije zgodno...* // Glas Podravine i Prigorja, LX, 37 (23. 9. 2005.), 32.

Matice i Eme Jugovec našli su se Lončarićevi kulturni „Kipići“. Osmišljen kao inovativan način predstavljanja kulturne baštine Koprivnice i okolice, „Vodič“ kojeg je izdao Muzej grada Koprivnice, kroz lik i djelo dvojice kipara, Ivana Sabolića i Zvonimira Lončarića, navodi građane i njihove goste na istraživanje. Osim „Kipića“, u „Ukipljenom vodiču“ nalaze se i preostale dvije javne Lončarićeve skulpture u Koprivnici – Podravkini pijetlovi.⁹⁹ U veljači iste godine, novinari Glasa Podravine odlučili su ga isprobati, a u svojoj edukativnoj šetnji gradom zastali su upravo pred „Grupom“. Pritom su saznali da ova skulptura već desetljećima služi kao prostor igre, okupljanja, sastanaka i rastanaka brojnih koprivničkih generacija.¹⁰⁰ Osim toga, devet razigranih likova predstavlja različite tipove osoba koje svakodnevno srećemo u šetnji gradom, a svojim postavom na betonskom postamentu uvode promatrača u dijalog. Na taj način, „Kipići“ prenose i poruku prostora u kojem se nalaze.¹⁰¹ Svoju publikaciju u Glasu Podravine predstavile su autorice fotografirajući se upravo na njima, usred školskog centra.¹⁰² Na sličan način, 2022. godine u Koprivničkom godišnjaku fotografirano je devetero lokalnih učitelja koji su te godine dospjeli na prestižnu listu Ministarstva znanosti i obrazovanja kao najuspješniji obrazovni djelatnici u Hrvatskoj (Slika 7).¹⁰³ Jednako kao što su pijetlovi prepoznatljiv simbol Podravke i Podravine, tako su i „Kipići“, svojom temom i smještajem, postali simbolom obrazovanja u Koprivnici.

U ožujku 2022. godine Marijan Špoljar u

Glasu Podravine objavio je članak povodom 95. godišnjice rođenja Zvonimira Lončarića. Špoljar se tom prilikom, između ostalog, osvrnuo na loše stanje „Grupe“, kojoj i dalje predstoji obnova.¹⁰⁴

3. Lončarićeva javna skulptura u kolektivnoj svijesti Koprivnice

Ranije u ovom radu spomenuti su igrački karakter Lončarićevih skulptura i činjenica da su njegovi spomenici, omiljeni građanima, vrlo brzo postali simboli pripadajućeg prostora. Iako je pitanje recepcije istaknuto u gotovo svakom citiranom popularnom i znanstvenom tekstu, taj aspekt nije sistematično analiziran. Ne bi li se provjerilo što Lončarićeve javne skulpture u Koprivnici predstavljaju građanima, kreiran je strukturiran anonimni internetski upitnik koji su ispunjavali ljudi različite životne dobi iz Koprivnice i okolice. Glavni je cilj upitnika kvalitativna analiza suvremene i trajne recepcije Lončarićeve javne skulpture u koprivničkom kraju, što je unatoč malom broju od pedeset ispitanika omogućeno anonimnim i randomiziranim pristupom bez obzira na spolnu, nacionalnu, obrazovnu i drugu pripadnost, već samo na dobnu. Najveći broj ispitanika, 54,3 %, u dobi je između 18 i 35 godina, njih 31,4 % imaju između 35 i 55 godina, dok ih je 14,3 % starije od 55 godina. Nadalje, 80 % ispitanika iz Koprivnice je, a 20 % iz okolice. Skulpture je prepoznalo 91,4 % ispitanika dok neke od njih poznaje 5,7 % ispitanika. Lončarićeve figure nije prepoznalo 2,9 % ispitanika. U nastavku upitnika, ispitanici su odgovarali na pitanja duljeg odgovora u kojima su opisivali svoja sjećanja, anegdote i dojmove vezane uz spomenuta djela. Također su upitani poznaju li koje drugo kiparevo djelo. U posljednjem dijelu upitnika naglasak je bio na dojmovima njihovih posjetitelja i djece. Rezultati su analizirani u nastavku.

99 JUGOVEC, Ema; MATICA, Ema; ZAMLJAČANEC, Maša: *Ukipljeni vodič*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2021.

100 (ig) *Inovativan način predstavljanja kulturne baštine grada i okolice*. // Glas Podravine i Prigorja, LXXI, 6 (12. 2. 2021.), 22.

101 JUGOVEC, Ema; MATICA, Ema; ZAMLJAČANEC, Maša: Nav. dj., 6.

102 Šetnja s Ukipljenim vodičem. // Glas Podravine i Prigorja, LXXI, 6 (12. 2. 2021.), 26.

103 *Devet učitelja koprivničkih škola uvršteno među 513 najuspješnijih obrazovnih djelatnika u RH*. // Koprivnički godišnjak XIX, 19 (11. 2022.), 60.

104 ŠPOLJAR, Marijan: *Ovo nije Ribin svijet*. // Glas Podravine i Prigorja, LXXII, 10 (11. 3. 2022.), 8.

Koprivničanci su skulpture Zvonimira Lončarića primijetili već iz automobila, a, ovisno u kojem dijelu grada žive, više ili manje su im poznate. Većini njih najkasnije je u oko upala skulptura „Grupa“ pred sportskom dvoranom Srednje škole Koprivnica. Također, građani se uglavnom sjećaju sadašnjeg smještaja skulpture „Pijetao i gazdarica“, a samo nekolicina njih prisjeća se ove velike životinje ispred robne kuće. Osim spomenutih skulptura, koje i danas krasi javni prostor grada, pojedinci se prisjećaju uklonjenih kiparevih radova s dječjeg igrališta Podravkinog rekreacijskog centra. Nekoliko njih, koji su posjetili ili živjeli u Zagrebu, ispravno su prepoznali Lončarića kao autora skulpture „Putokaz“ na savskom nasipu.

Lokalno stanovništvo skulpture najčešće povezuje s nostalgijom, sjećanjima iz djetinjstva i školskih dana, radom u Podravci i Podravkom, radošću, veseljem, šarenilom, igrom i zabavom. Također, mnogi od njih skulpture povezuju s pripadajućim dijelovima grada, a uz njih vežu određene anegdote. Tako se bivši učenici koprivničke Srednje škole i Osnovne škole „Đuro Ester“ prisjećaju susreta oko i na „Kipićima“. Uz njih su se igrali, prvi put poljubili ili odmarali nakon sportskih aktivnosti. Kod njih su provodili školske odmore, a jedan ispitanik ispričao je kako se kao dijete s prijateljima igrao među njima. Onaj koji bi se popeo na najvišu figuru, pobijedio bi u igri. Zbog pokretljivosti koja ga pretvara u svojevrsan vrtuljak, brojni građani pamte svoje vrtnje na „Pijetlu i gazdarici“ pored Podravkinog Muzeja prehrane. Našavši im se na putu, vesela skulptura bila je obavezno mjesto zaustavljanja i igri koje su ponekad bile toliko zabavne da se zbog njih, kako piše jedna osoba, zaboravljalo na vrijeme i kasnilo u školu. „Pijetao“ pred Podravkinom sedmerokatnicom građanima je sinonim za ovu tvrtku, a kako se nalazi nedaleko od ulaza u grad i svojevrsan je simbol Koprivnice. Neki od njih stoga se sjećaju da bi, nakon duljih ili kraćih izbjivanja, po povratku u rodni grad osjećaj doma stekli tek kada bi automobilom prošli pored njega.

Zanimljive su reakcije ispitanika na izgled

ovih skulptura. Zbog svoje monumentalnosti, sažetih formi i izražajnih boja, skulpture su lako uočljive, ali i pomalo odbojne. Pojedini ispitanici prisjećaju se kako su im se zbog toga istovremeno divili, ali i osjetili određenu odbojnost prema njima, posebice kao djeca. Zbog svoje udaljenosti od centra grada, lokacija „Pijetla s gazdaricom“ pojedinim građanima čini se pomalo izoliranom, ali smatraju da se, kao i ostali Lončarićevi radovi, sjajno uklapa u prostor i obogaćuje ga. Koliko su Koprivničanci naviknuti na njihovo prisustvo najbolje svjedoči činjenica da je nekoliko ispitanika napisalo kako im je Podravkin „Pijetao“ nedostajao za vrijeme restauracije i obnove sedmerokatnice. Također, mnogi žale za uklonjenim skulpturama s Podravkinog rekreacijskog centra, a neki smatraju kako „Grupi“ treba obnova. Osim lokalnom stanovništvu, Lončarićevi koprivnički radovi lako upadaju u oči i njihovim posjetiteljima koji smatraju da su neobične i rado se fotografiraju pred njima.

Šećući Koprivnicom danas je moguće vidjeti djecu s roditeljima kako se igraju oko Podravkinih pijetlova ili s „Kipićima“. Malena djeca pokazuju prema njima: neka u njima prepoznaju ljude i životinje, druge pak plaši njihova veličina. Dok pojedini građani ne mogu proći pored njih sa svojom djecom, a da ne zastanu i ne dopuste im da se poigraju s njima, mnogi ipak priznaju da to ne čine. Pritom kao najčešći razlog navode da ne viđaju druge da to rade ili pak da nisu o tome razmišljali.

4. Zaključak

Prema podacima iz stručne literature o Lončarićevoj javnoj skulpturi moguće je zaključiti da su sva ostvarenja u Koprivnici stilski usklađena s kiparevim opusom: nalik uvećanim dječjim igračkama, svojim živahnim bojama i pokretnim mehanizmima pozivaju promatrača na sudjelovanje u zabavi.

Ne smije se pritom zanemariti lokalna simbolika sadržana u motivu pijetla, životinje čije su obličje poprimile dvije od njih. U uvodu je

spomenuto kako je Podravka iskoristila potencijal tog motiva odlukom da će upravo on krasiti prvo pakiranje kokoške juhe. Naime, pakiranje s tako upečatljivim motivom lako je zapinjalo za oči kupcima u dućanima, a kako je pijetao tad već bio dio podravskog identiteta, ovim potezom pridodano mu je novo značenje u kojem ga se i danas veže s tvrtkom. S vremenom, Podravkinci stručnjaci sa suradnicima nastavljali su razvijati priču o pijetlu te se motiv počeo pojavljivati kao dekor tvrtkinih paviljona na brojnim sajmovima gdje su promovirani njihovi proizvodi. Godine 1977. u Đurđevcu je održana prva Picokijada, manifestacija koja počiva na legendi o Picokima s pijetlom u središtu. Smatrajući to dobrim smjerom, Podravka je odlučila sponzorirati je već tada, a tradicija je nastavljena do danas.¹⁰⁵ Nadalje, prilikom likovnog opremanja nove poslovne zgrade Zlatko Kauzlarić Ataç umjetnicima je predložio tematiku usklađenu s marketinškom politikom tvrtke. Stoga su mnoga od njih, poput drvene skulpture Zvonimira Lončarića, prikazivala pijetla.¹⁰⁶ Kipar se pritom odlučio za figuru koja izgledom i materijalom evocira tradicijske drvene igračke, ističući tako dugu povijest korištenja ovog motiva u Podravini, ali i karakteristike vlastitog opusa. Istodobno, kokošja juha, koja je na tržištu do tad bila dvadeset i jednu godinu, i dalje je na svojem pakiranju imala istu životinju te su ju potrošači zasigurno već povezivali s koprivničkom tvrtkom.¹⁰⁷ Naručitelji i kipar izvedbom motiva nisu pogriješili, a tome svjedoče novinski natpisi iz tog razdoblja u kojima se skulpturu opisivalo epitetima. Brzo su je prihvatili Podravkaši pa je „Pijetao“ postao prepoznatljivim simbolom tvrtke pred kojim su se fotografirali njihovi posjetitelji. Skulpturu su zavoljeli i Koprivničanci koji su,

105 MIHOLEK, Vladimir: *Prvi scenski prikaz đurđevačke Legende o Picokima iz 1968. godine.* // Podravski zbornik 44/2017. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2017., 104.

106 Informacije je ustupio Zlatko Kauzlarić Ataç 10. 7. 2025.

107 Informacije o izgledu pakiranja kokoške juhe ustupila je Nada Matijaško 4. 7. 2025.

prilikom njena kratkog izbjivanja u Zagrebu u okviru izložbe „Pijetao na Griču“, odmah primijetili njenu odsutnost.

Danji razvoj motiva vodio je ka organizaciji spomenute zagrebačke izložbe koja samim nazivom ukazuje na svoju tematiku, a kojom je obilježena četrdeseta obljetnica poslovanja tvrtke. Umjetnički prikazi istog motiva u različitim medijima bili su logičan odabir, posebice ako se u obzir uzmu dugogodišnja tradicija poticanja umjetničkog stvaralaštva u tvrtki i činjenica da nitko dotad nije priredio sličnu izložbu. „Pijetao“ je bio slavljeno i na popratnim manifestacijama. Primjerice, u Zagrebu je za vrijeme trajanja „Pijetla na Griču“ organizirana „Picokijada“. Zvonimir Lončarić za tu je izložbu izradio drugu veliku skulpturu, „Pijetao s gazdaricom“, pri čemu su organizatori iz Podravke zadali samo motiv i mogućnost njena pokretanja dok mu je izvedba bila u potpunosti prepuštena.¹⁰⁸ Kipar ni ovog puta nije razočarao jer je skulptura bila brzo prihvaćena: njen odlazak iz grada izazvao je tugu među Zagrepčanima koji su slali pisma u tisak ne bi li ju se ostavilo na Trgu Republike. Podravkinci marketinški stručnjaci prepoznali su njen potencijal te su je u narednim godinama koristili za brojne manifestacije. Među njima valja istaknuti drugu izložbu, „Petao na trgu“, postavljenu u Beogradu 1989. godine. „Pijetao s gazdaricom“ brzo je osvojio srca Beograđana što je vidljivo i iz novinskih članaka koji su pratili izložbu. Nakon konačnog povratka u Koprivnicu skulptura je, prema lokalnom tisku, ondje dočekana s oduševljenjem.

Uspjele Lončarićeve intervencije u javni prostor grada koje je naručila Podravka, utabale su put trećoj skulpturi, narudžbi Općine Koprivnica. Promjena motiva sukladna je dru- goj namjeni figure: ona nije, kao prethodne dvije, imala krasiti prostor pred Podravkom, tvrtkom čiji je pijetao zaštitni znak, niti je služila u promotivne svrhe tvrtke na izložbama i sajmovima. „Grupa“ je trebala obogatiti zelenu površinu u kvartu Tarašnice. Osmislivši rješe-

108 Informacije je ustupio Vjekoslav Prvčić 3. 7. 2025.

nje spomenutog prostora, Lončarić je u obzir uzeo blizinu dviju škola, stambenih zgrada i sportske dvorane. Naime, mjesta su to na kojima se okuplja mnogo djece i mladih, stoga je ispravno odlučio izraditi skulpturu u svojem prepoznatljivom slogu. Poput kakvog ljudskog labirinta, djelo poziva na interakciju, a zahvaljujući postavu na niskom postamentu dostupno je svima. Prepoznali su to i stanovnici Tarašćica čiji su predstavnici dali zeleno svjetlo odabiru „Grupe“ koja kvart bogati i danas. Novinski članci u kojima se kiparevo rješenje hvali i koji donose fotografije dječje igre s „Grupom“ dokaz su da se s odabirom niti ovaj put nije pogriješilo. Koliko promišljene intervencije u javni gradski prostor kvalitetnim umjetničkim djelima utječu na kolektivnu svijest njihovih konzumenata najbolje svjedoče rezultati upitnika upućenog lokalnom stanovništvu. Isti nam je dao vrijedne podatke o recepciji Lončarićeve skulpture koja u Koprivnici i danas stavlja osmijehe na lica prolaznicima, a građane asocira na brojne anegdote. Motiv pijetla, kao dio kulturnog identiteta ne samo jedne tvrtke nego i Podravine, danas je općeprihvaćen o čemu najbolje govori misao jednog ispitanika koji je istaknuo kako se, nakon izbivanja, osjeća da je stigao kući tek kada bi automobilom prošao pored skulpture pred sedmerokatnicom. Pomalo neobični, umjetnikovi radovi u pojedincima izazivaju određeno strahopoštovanje, a zbog toga ih uočavaju i najmlađi. Ipak, da su skulpture pokretne znala je samo polovica ispitanika.

Unatoč tomu, većina se sjeća igre sa skulpturama na kojima se i danas zabavljaju djeca pa je istican ludički karakter Lončarićeve skulpture koji poziva na interakciju s promatračem opravdan. Koprivničanci su primijetili da je „Grupi“ potrebna obnova te se nadaju kako će do nje uskoro doći, a voljeli bi da je smještaj „Pijetla s gazdaricom“ reprezentativniji. Ipak, dojam je kako je ove skulpture, unatoč mahom pozitivnim reakcijama građana, potrebno aktualizirati: pričajući o njima, većina se prisjećala prošlosti i djetinjstva, ne razmišljajući pritom da se one na izvornim mjestima nalaze

i danas. Dapače, mnogi priznaju kako vlastitu i djecu prijatelja ne vode na igranje s njima jer ne vide da drugi to čine. Skulpture se u lokalnom tisku spominju tek povremeno, a pojedini pokušaji njihove aktualizacije, poput uvrštavanja u „Ukipljeni vodič“, nisu dovoljni. S obzirom da će se 2027. godine obilježiti stota obljetnica rođenja Zvonimira Lončarića, idealno je vrijeme da se struka tome pobliže posveti.

Summary

The Reception of Zvonimir Lončarić's Public Sculptures in Koprivnica: Notes from the Local Press and Citizens' Perspectives on the Artist's Urban Installations

Between 1979 and 1989, three sculptural works by artist Zvonimir Lončarić were placed in public spaces across Koprivnica. Over time, some of these artworks were relocated, and due to their distinctive appearance and movable nature, they frequently caught the eye of Koprivnica's residents - especially children. The sculptures in question are Rooster, located in front of Podravka's administrative headquarters (the seven-story building), Rooster and Mistress of the House, situated near the Food Museum „Podravka“, and Group, placed in front of the Koprivnica High School sports hall. Art critics and scholars discussing Lončarić's body of work have often highlighted the engaging and approachable qualities of his sculptures. These characteristics, along with the fact that the artworks have been present in Koprivnica's public sphere for over forty years, have led to their integration into the community's shared recollection - whether through personal experiences or through media coverage in the local press. This paper seeks to explore how these sculptures have been received from the time of their installation to the present day. The focus is placed on documentation from local media sources, as well as on insights from the local population, collected via a structured and anonymous online survey.

Literatura i izvori

- FELETAR, Dragutin: *Prilozi za povijest „Podravke“*. Koprivnica: SOUR „Podravka“ Koprivnica, 1980.
- IVANČEVIĆ, Radovan: *Zvonko Lončarić : Galerija grada Krapine 6. – 26. 9. 1997*. Krapina: Narodno sveučilište, Galerija grada Krapine (katalog izložbe), 1997.
- IVANČEVIĆ, Radovan; JENDRIĆ, Dorotea: *Zvonimir Lončarić – Umjetnost kao igra*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice; Zagreb: Hrvatska udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (katalog izložbe), 2014.
- JALŠIĆ ERNEČIĆ, Draženka; ŠPOLJAR, Marijan: *Zvonimir Lončarić*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice (katalog izložbe), 2003.
- JENDRIĆ, Dorotea: *Lončarićev i Podravkin „pijetao“ ponovo maše krilima*. // Podravski zbornik 41/2015. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2015. 186–189.
- JUGOVEC, Ema; MATICA, Ema; ZAMLJAČANEC, Maša: *Ukipljeni vodič*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2021.
- LONČARIĆ, Zvonimir: *Hrvatski biografski leksikon (1983. – 2024.)*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 30. 6. 2025. <<https://hbl.lzmk.hr/clanak/loncaric-zvonimir>>.
- MATIJAŠKO, Nada: *25 godina Podravkinog Muzeja prehrane*. // Podravski zbornik 33/2007. (ur. Dražen Ernečić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2015., 237–246.
- MIHOLEK, Vladimir: *Prvi scenski prikaz đurđevačke Legende o Picokima iz 1968. godine*. // Podravski zbornik 44/2017. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2017. 99–113.
- *Podravka poslovna zgrada*. Koprivnica: SOUR Podravka, 1979.
- PRVČIĆ, Vjekoslav: *Podravkine mega izložbe na temu pijetla*. // Podravski zbornik 39/2013. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2013. 251–259.
- ŠPOLJAR, Marijan: *Zvonimir Lončarić*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1990.
- https://en.wikipedia.org/wiki/UEFA_Euro_1984, pristupljeno: 18. 5. 2025.
- Ao. F.: *Odlazi pijetao*. // Večernji list, XXXII, 8766 (7. 1. 1988.), 1.
- B. M. Mališani i njihove SOS-mame upoznali Podravku. // Podravka XXXVI, 1375 (10. 4. 1997.), 5.
- ČIČIN-MAŠANSKER: Ivo Lončarićeve skulpture na trgu i u Galeriji. // Podravski list, III, 78 (28. 4. 2003.), 7.
- ČIČIN-MAŠANSKER: Ivo Umro Zvonimir Lončarić autor Podravkinog pijevca. // Podravski list IV, 155 (15. 11. 2004.), 3.

- D. B.: *Nijema „apšisala“ straža.* // Glas Podravine i Prigorja, LX, 21 (3. 6. 2005.), 32.
- D. B.: *Ovo baš i nije zgodno...* // Glas Podravine i Prigorja, LX, 37 (23. 9. 2005.), 32.
- *Devet učitelja koprivničkih škola uvršteno među 513 najuspješnijih obrazovnih djelatnika u RH.* // Koprivnički godišnjak XIX, 19 (11. 2022.), 60.
- Do. J.: *Pijetao na trgu.* // Večernji list, XXXIII, 9423 (10. 11. 1989.), 11.
- FILIĆ, A.: *Priča o pijetlu.* // Večernji list, XXXI, 8683 (10. 10. 1987.), 14.
- (gp) *Podravkin pijetao opet zakukurikao kod sedmerokatnice.* // Glas Podravine i Prigorja, LXX, 22 (29. 5. 2014.), 80.
- (gp) *Umjetnička poslastica: Umjetnost kao igra.* // Glas Podravine i Prigorja, LXIX, 31 (1. 8. 2014.), 20.
- HARAMIJA, Ivan: *Ljetni tuš – komentar našeg karikaturiste.* // Podravka XIX, 552 (20. 8. 1980.), 8.
- HARAMIJA, Ivan: *Karikatura.* // Podravka XXIII, 743 (20. 6. 1984.), 10.
- HORVAT, Jovan: *Pokisli pijetao na Trgu.* // Podravka XXVI, 914 (29. 10. 1987.), 6.
- (ig) *Inovativan način predstavljanja kulturne baštine grada i okolice.* // Glas Podravine i Prigorja, LXXI, 6 (12. 2. 2021.), 22.
- I. P.: *Spomenik svakodnevnom životu.* // Glas Podravine, XLIV, 24 (23. 6. 1989.), 3.
- J. Š.: *U redu za pijetla.* // Večernji list, XXXII, 9091 (5. 12. 1988.), 8.
- KOVAČEVIĆ, S.: *Pijetlov zov: od srca srcu!* // Glas Podravine, XLIV, 45 (17. 11. 1989.), 5.
- *Lijepo, funkcionalno, moderno.* // Podravka XVII, 509 (3. 10. 1979.), 7.
- LUKAVSKI, M.: *Vesele slike i funkcionalne skulpture.* // Glas Podravine i Prigorja, LVIII, 17 (2. 5. 2003.), 15.
- (mi) *Oduševila umjetnička igra Zvonimira Lončarića.* // Podravski list, XIV, 626 (4. 8. 2014.), 38 – 39.
- M. M.: *Pijetao u loncu.* // Večernji list, XXXII, 8776 (17. 1. 1988.), 8.
- *Novo pijetlovo ruho.* // Podravski list VII, 273 (23. 4. 2007.), 6.
- *Osvojile izvrsno sedmo mjesto u konkurenciji timova iz cijelog svijeta.* // Koprivnički godišnjak XX, 20 (11. 2023.), 6.
- *Otvorenje multimedijalne izložbe „Petao na trgu“.* // Podravka XXVIII, 1013 (9. 11. 1989.), 6.
- PAVKOVIĆ, Mladen: *Lončarićev Pijetao pred robnom kućom.* // Podravka XXVII, 939 (6. 5. 1988.), 9.
- PAVKOVIĆ, Mladen: *Nadahnuti skulptura.* // Glas Podravine, XLV, 15 (20. 4. 1990.), 3.
- PAVKOVIĆ, Mladen: *Pijetao koji je svoje ot-kukurikao.* // Podravka XXXVIII, 1469 (6. 5. 1999.), 8.
- PAVKOVIĆ, Mladen: *Pijevac gostuje u Varaždinu.* // Podravka XXVII, 963 (20. 10. 1988.), 3.
- PAVKOVIĆ, Mladen: *Suvremena prezentacija juha.* // Podravka XXVII, 938 (28. 4. 1988.), 5.
- *Planinari iz Beograda i Zagreba razgledali Podravku.* // Podravka XXII, 689 (18. 5. 1983.), 6.
- *Picokijada u Zagrebu.* // Podravka XXVI, 913 (22. 10. 1987.), 1.
- *Pijetao ispaljen i na Griču.* // Podravka XXVI, 914 (29. 10. 1987.), 1.
- *Pijetao na Griču.* // Podravka XXVI, 896 (25. 6. 1987.), 5.
- *Pijetao na Griču.* // Podravka, XXVI, 910 (1. 10. 1987.), 1.
- *Poliesterni pijetao seli u Podravinu.* // Podravka XXVII, 922 (7. 1. 1988.), 7.
- Podravka XX, 621 (28. 12. 1981.), 1.
- Podravka XXXVII, 1451 (17. 12. 1998.), 1.
- *Podravka će kukuriknuti i u Poreču.* // Podravski list, II, 13 (7. 1. 2002.), 2.
- Podravski list V, 178 (9. 5. 2005.), 46.
- *Podravka ima veliku kulturnu baštinu.* // Podravka 53, 2019, (17. 7. 2015.), 5.
- *Podravkin pijetao dobio novo perje.* // Podravka XLII, 1676 (17. 10. 2003.), 8.
- *Promocija monografije.* // Glas Podravine, XLV, 49 (14. 12. 1990.), 12.
- PRVČIĆ, Vjekoslav: *Sedmerokatnica, simbol snage i uspjeha Podravke.* // Glas Podravine LXV, 39 (15. 10. 2010.), 16.
- PRVČIĆ, Vjekoslav: *Zaigranost velikog dječaka.* // Glas Podravine, XLVI, 2 (18. 1. 1991.), 5.
- *Prvorazredni umjetnički doživljaj.* // Podravka XXVIII, 1014 (16. 11. 1989.), 6.
- S. P.: *Pevec s novim perjem.* // Podravka XXXVI, 1404 (4. 12. 1997.), 4.
- *Spomenik svakodnevnom životu.* // Glas Podravine, XLIV, 44 (10. 11. 1989.), 1.
- *Šetnja s Ukipljenim vodičem.* // Glas Podravine

- ne i Prigorja, LXXI, 6 (12. 2. 2021.), 26.
- ŠLABEK, H.: *Podravkina ljepotica u najboljim godinama.* // Podravka XXXVIII, 1490 (4. 11. 1999.), 4.
 - ŠPOLJAR, Marijan: *Duh Podravke ili dah umjetnosti.* // Podravka XVII, 510 (10. 10. 1979.), 7.
 - ŠPOLJAR, Marijan: *In memoriam Zvonimir Lončarić (13. 3. 1927. – 11. 11. 2004.).* // Glas Podravine i Prigorja, LIX, 46 (19. 11. 2004.), 10.
 - ŠPOLJAR, Marijan: *Ovo nije Ribin svijet.* // Glas Podravine i Prigorja, LXXII, 10 (11. 3. 2022.), 8.
 - *Uređenje okoliša.* // Podravka XXXIX, 1532 (26. 10. 2000.), 8.
 - *Veselo i živo uz jeftino pivo.* // Podravka XXVIII, 1019 (28. 12. 1989.), 8.
 - WOLF, Nikola: *Šeširići i kifle za male goste.* // Podravka XXXVIII, 1487 (14. 10. 1999.), 8.
 - *Za lijepo sjećanje na vojničke dane.* // Podravka XXXI, 1149, (13. 8. 1992.), 1.